СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 200. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 28-го серпня, 1935. — VOL. XLIII. No. 200. Jersey City, N. J., Wednesday, August 28, 1935 THREE CENTS

КОНҐРЕС ЗАКРИВАЄ СЕСІЮ

ВАШИНҐТОН. — У понеділок в опівночі закрито першу сесію 74-го конґресу.

Сенат властне розглядав проєкт про грошеві видатки на програму суспільного обезпечення, коли сенатор Ґуї Лонґ почав обструкційну промову. Коли промова тревала поза північ, сенатор Шведенбак перервав промову Лонґа та сказав: „Я хочу спитати сенатора з Луізіяни, чи він своєю обструкцією не ломить волі американського народу та..." Сенатор не докінчив свого запиту, бо віцепрезидент Ґарнер ударив молотком і сказав: „Сенатське засідання відложене на неозначений час".

Сенатор Лонґ вибіг із салі нарад, щоб не чути голосів сенаторів про його обструкцію.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАКИДУЄ ШИРОКЕ ОБРИВАННЯ ЗАПЛАТИ.

ВАШИНҐТОН. — У своїм рапорті про „Найру", предложенім конґресови президентом Рузвелтом, президент розкрив широко розгалужений рух за зривання робітничої заплати, продовжування годин праці та погіршування умовин праці.

Президент каже, що уряд відбудови краю дістав від проголошення судом неконституційности закона про відбудову драю донесення про 18,175 випадків поломання постанов про умовини праці.

Як показується зі звіту, найбільше таких випадків трапляється в стейтах Тексас, Каліфорнія, Ню Йорк, Небраска, Джорджія й Мишиґен.

ВИДАНО МАЙЖЕ МІЛІЯРД НА ДОПОМОГУ ФАРМЕРАМ.

ВАШИНҐТОН. — „Адміністрація достроєння рільництва" („Ей-Ей-Ей") видала за фіскальний рік до 30-го червня на допомоги фармерам майже 808 міліонів долярів.

Осталося цьому урядови ще до розпорядимости з призначеної йому суми 152 міліони долярів.

СТРАЙК КАНЦЕЛЯРІЙНИХ УРЯДНИКІВ.

Ню ЙОРК. — Юнія урядовців дамських кравецьких підприємств зарядила страйк, щоб добитися встановлення мінімальної заплати й максимальної межі праці.

Страйк був завершенням кількатижневих переговорів між юнією, що має 15,000 членів, та 8 ґрупами підприємців.

Початок страйку проголошено при помочі голосників, поміщених на моторових автах, котрими організатори страйку їздили по кравецькій окрузі.

ОДНІ ДАЮТЬ ГРОШІ, А ДРУГІ НЕ ХОЧУТЬ БРАТИ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Гаролд Ґ. Кембел, суперінтендент міських шкіл, заявляє, що школи цього міста не візьмуть участи в розділі федеральних фондів „краєвої молодечої адміністрації" так довго, поки вони не дістануть запевнення, що такі фонди будуть незалежні від усякої політики та що школи будуть мати повну свободу в їх уживанню.

Чарлз Тосиґ, голова шкільної адміністрації, каже, що закид Кембела смішний, одначе він признав, що багато виховників мають такі побоювання.

Фонд „краєвої молодечої адміністрації" виносить 50 міліонів долярів.

ЗАПОВІДАЄ ВІДПОВІДЬ.

ВАШИНҐТОН. — Представники ґазет дістали від большевицького амбасадора Трояновського заяву про протест Америки проти большевицьку пропаґанду в краю. Трояновський каже, що він не хоче нічого про цей протест говорити, одначе він певний, що його уряд дасть на нього відповідь.

При тому він нарікав, що в той самий час, як Америка протестує проти большевицької пропаґанди в Америці, тут ріжні люди ведуть пропаґанду проти большевизму й проти Росії.

Члени конґресу майже одноголосно заявилися в користь протесту американського уряду проти большевицької пропаґанди в Америці. Нота скріпила домагання за повне зірвання дипльоматичних відносин між Америкою й Росією.

ВЖИВАЮТЬ НАКРИВОК ДО ФЛЯШОК МОЛОКА ЗА ГРОШІ.

ДЖЕФЕРСОН СИТІ (Мезуре). — Стейт Мезуре завів на цілі допомоги й пенсії для старих людей нові податки від продажів. Податок має бути заплачений при помочі картонових кружків у виді затичок до молочних фляшок.

Стейт видав уже 30 міліонів штук таких значків, з котрих кождий оштемпльований стейтом. Розділюють їх між населення банки й повітові стейтові уряди. Є їх два роди: синій значок вартує одну тисячну частину доляра, а брунатний 5 тисячних доляра.

Уряд стейту сподівається зібрати з таких значків за рік 12 міліонів долярів. Частина з цеї суми буде повернена на допомогу безробітним, а частина на пенсії для старих людей.

„МИЛОСЕРНА" ЧЕРНИЦЯ У ПРАКТИЦІ.

Управа монастиря СС. Францішканок видержавила у біскупської Курії господарство в селі Миклашеві, львівського повіту. Сестра-черниця, управителька господарства, сама спровадила з села Лозини, городецького повіту, рідню Себастіяна й Анну Нидзи до праці і заключила з ними цілорічну умову. Коли в короткому часі довідалася, що рідня є греко-католицького обряду, почала вимагати, щоби вони і вдома говорили по польськи, вкінці щоби змінили обряд на римо-католицький. Коли ці відмовилися, сестра управителька прямо викинула їх з помешкання і бідні зарібники з дітьми в стайні примирають з голоду.

ВЕЛИКАНСЬКИЙ МЕТЕОР.

Недавно тому перелетів понад Синайським півостровом велеканський метеор, який осліпив своїм світлом на кілька хвилин усіх на пустині. Ясне світло перемінилось по деяким часі на зелений колір і згасло. За хвилину почав падати дощ спадаючих зір, яких ніколи не бачили в тих околицях. Сліпуче світло було таке сильне, що його бачили теж у Єрусалимі. Арабів охопив переполох. Каравани в дикім переполоху втікали через пустиню. Чергового дня в усіх околичних мечетах відправили торжественні богослуження, щоб Аллах відвернув невідоме нещастя. Араби вірять, що метеор є звістуном великого нещастя.

ПЯТЬ „СТРАЙКЕРІВ" ВІДПОВІДАТИМУТЬ ЗА ДЕРЖАВНУ ЗРАДУ.

В результаті тичасового переслухання в поліційнім суді в Ріджайні, Саск., пять осіб будуть поставлені перед суд присяглих за державну зраду. Імена оскаржених є: Артур Ґ. Еванс, Джан Косґров, Мат Шо, Джордж Блек і Ернест Едвардс. Їм закидують приналежність до забороненого товариства, званого „Реліф Кемп Воркерс Юніон". Перших чотирох крім того обвинувачують, що вони були урядовцями протизаконного товариства, Еванса додатково обвинувачують у приналежности до комуністичної партії, а Косґрова у приналежності до Воркерс Юніті Ліґ.

18 ІТАЛІЙСЬКИХ КОМУНІСТІВ ІДУТЬ ДО АФРИКИ.

18 італійських комуністів, які відбули вишкіл у Москві, виїхали з поспіхом через Стамбул до Африки. Вони задумують якнайширше опініитися в Еритреї і Сомалії, щоб вести комуністичну акцію між італійським військом.

ДВОЄ ДІТЕЙ ЗГОРІЛИ, РОДИЧІ ТЯЖКО ПОПЕКЛИСЯ.

Двоє дітей згоріли на смерть, а їх родичі знаходяться в шпиталі внаслідок вогню, який знищив їх дім чотири милі на північ від Карвел Корнер, Алберта. Погибли: Джордж Адамс, літ 4; Марґарет Адамс, літ 3. В шпиталі є: пані Ольга Адамс, з попеченим тілом, і Луіс Адамс, з попеченим лицем і руками.

Пані Адамс наливала нафти до лямпи, причім повстала експльозія. Чоловік її хотів виратувати діти і притім сам попікся.

МІЛІОНИ ЗА ФАЛЬШИВІ БРИЛЯНТИ.

Міліція у Москві арештувала 36 міжнародних аферистів, які продавали фальшиві бриляни і заробили грубі гроші. Провідниками цієї ватаги були: Пересадолей, Голубчинов і Поляков. Ватазі вдалось продати фальшивих брилянтів на кілька міліонів рублів. У Полякова знайшли 890,000 рублів і кількасот тисяч фунтів стерлінгів.

ЛЮБОВ ПАСЕРБИЦІ ВІЛЬГЕЛЬМА II.

Каролина, 21-літня донька княжни Ґерміни Шенайх-Каролят, теперішньої другої жінки бувшого цісаря Вільгельма II., залюбилась у секретарі своєї мами і всупереч гнівови старого екс-кайзера вийшла за нього замуж. Новий свояк Гоґенцолернів зоветься дуже скромно: Юрій Вундерліх та походить з міщанської родини. Знання 6 мов і добрі товариські манїри здобули йому спершу посаду секретаря пані замку Дорн і швидко потім — серце принадної дочки господині. Мама згодилася досить швидко; зі старим Вільгельмом було більше мороки, але вкінці і він махнув рукою: казав тільки обоїм молодятам мерщій забиратися з замку і шукати собі прожитку в Берліні. Зять Вільгельма всетаки матиме протекцію, щоб дістати добру посаду, і з голоду напевно не згине!

СМЕРТЬ ХЛОПЦЯ ВІД ГРОМУ.

В околицях Дана, Саск., посередньо через грім згинув 16-літній Стефан Гринюк. У тім моменті, як у певнім віддаленю від нього грім вдарив у дріт у плоті, хлопець відчиняв ворота, через які хотів впустити худобу. Електрична іскра, яка перебігала по дроті, вбила його, коли він діткнувся воріт з дроту.

ЗБІЛЬШЕНА СМЕРТНІСТЬ ВІД СУХІТ.

В травні і в червні занотували в тернопільськім воєвідстві 105 занедужань на сухоти і 41 смертних випадків. Таким чином скількість смертних випадків доволі велика. Зате число занедужань на пошесні недуги, як тиф і червінка, зменшилось. В останніх трох тижнях занотували чотири випадки занедужань, на недугу Гайне Медіне.

АНҐЛІЄЦЬ КРИТИКУЄ АМЕРИКАНСЬКУ АМУНІЦІЮ.

На переслуханні перед урядовою комісією, яка розслідкує продукцію зброї й амуніції та торговлю тими матеріялами, лорд Марлі, визначний член опозиції у вищій палаті анґлійського парляменту, казав, що у світовій війні деяка амуніція, закуплена в Злучених Державах, була більш небезпечна для тих, що її вживали, ніж для ворога.

Як бувший офіцир артилерії, лорд Марлі говорив з особистого досвіду на війні і між іншим сказав: „Нам часто доводилося вживати американської артилерії й амуніції. Мої жовніри знали вже, що від тої артилерії треба ставати якнайдальше, бо, на жаль, були стрільна, що мали звичай тріскати при горлі гармати, замісць над ворогом, і шкодити не йому, а нашим військам".

НЕ ХОТЯТЬ ПУБЛІКАЦІЇ ПРО РОЗСТРІЛИ ДЕЗЕРТИРІВ.

На вістку, що незадовго в Канаді має бути виданий окремою книжкою спис канадійських жовнірів, яких воєнний суд у часі війни позасуджував на кару смерти за дезерцію і трусість, у канадійській пресі появилися голоси протесту проти наміченого міру. Крім того „Фрі Прес" також заявилася проти друку імен засуджених і опису їх учинків. На поперття протесту твердять, що то нанесло би стиду живучим своякам розстріляних. Крім того підносять, що ті, яких постріляли, на ділі не були ні дезертирами ні трусами. Вони прямо під впливом переживань на фронті потратили силу волі, а може й розум.

В АНҐЛІЇ НАСТАЛИ ЛІПШІ ЧАСИ.

В р. 1931 король Юрій V. зажадав, щоб уряд зредукував йому $250,000 з його цілорічної пенсії. Цього року стан анґлійського скарбу до того поправився, що уряд постановив усім державним урядовцям привернути їх попередні місячні платні. Супроти цього сказав анґлійський міністер скарбу, що нема причини, чому не мав би одержати і король своєї давньої пенсії, котра виносить річно $2,350,000. З тих грошей король має оплачувати удержання двора, оплачувати службу і т. д.

МОТОРИСТ АРЕШТУВАВ ПЯНОГО ПОЛІЦАЯ.

Філядельфійський моторист на імя Мудз арештував на улиці поліцая Джана Бойсля, який у пяному стані їхав автом і мало що не віхав на автомобіль Мудза. Поліцая завісили у службі і він буде відповідати перед судом присяглих. Покищо його оставили на свободі за зложенням кавції в сумі $400.

ЗАБОРОНЕНА ФІЛЬМА В ЯПОНІЇ.

Японський уряд заборонив висвітлювати в Японії французьку фільму „Ля Батайль", що торкається морського бою між японською і російською фльотою під Цушімою. Заборону умотивували тим, що фільма представляє невірно історичні події і нарушує честь Японії. Одночасно міністер справ внутрішніх, Ґірота, просив представників інших держав, щоб не дозволили виставляти фільм, ворожих для Японії.

ВТОПИВСЯ НА ОЧАХ БАТЬКА.

Алфред Джозеф Сенечал з Едмонтону, Алта., літ 9, пустився з сестрою на ріку човном домашньої роботи коло мосту св. Альберта. Човен перевернувся. Хлопець втопився, а дівчина триалася човна і її виратували. Все те ділося на очах батька.

ВТРАТИ С. Н. Р. НА ПІВ МІЛІОНА.

Недалеко Варод, Миннесота, вискочив зі шин товаровий сіенарський потяг, при чім вибух огонь, який знищив 19 ваґонів, наповнених оливою й іншим товаром. Шкоди виносять коло пів міліона долярів.

ДАЛЬШІ ПРОТЕСТИ ПРОТИ МОСКВИ

ЛОНДОН. — Після гострого протесту Злучених Держав перед московським урядом проти затій Комуністичного Інтернаціоналу в Злучених Державах анґлійський закордонний секретаріят заложив свій протест, хоч і в лагідній формі.

Прийшли вісти, що Латвія теж запротестувала перед московським урядом з тієї самої причини. Були теж вісти, що й Італія запротестувала, але з Риму наспіли заперечення.

Японія собі протестує.

Телеграма аґенції „Юнайтед Прес" з Токіо каже, що уряд Японії приготовляє завзятий протест проти насаджування большевизму з Москви в його краю.

Москва іґнорує протест.

Волтер Дюранті, московський кореспондент газети „Ню Йорк Таймс", телеграфує, що совєтські ґазети не згадують нічого про американський протест перед совєтським урядом за промови на семому конґресі Комуністичного Інтернаціоналу. Совєтський уряд привик здавна реєструвати такі протести інших держав.

НАСЕЛЕННЯ ПОКИДАЄ СТОЛИЦЮ ЕТІОПІЇ.

АДІС АБАБА. — Етіопське населення й італійські мешканці почали виходити з міста. Є загальне переконання, що воєнні кроки можуть розпочатися кожної хвилини. Італійська амбасада вислала свої документи до сусідньої французької кольонії Сомалії. Майже всі заграничні посольства, що містяться в одній стороні за містом, просили етіопського цісаря дозволу спровадити своє військо для охорони будинків амбасад. Американський амбасадор не просив, бо амбасада стоїть в іншій частині. Цісарська прибічна ґвардія збільшена з 3,000 людей на 6,000.

МУСОЛІНІ КЕРУЄ МАНЕВРАМИ В ПІВНІЧНІЙ ІТАЛІЇ.

БОЛЬЦАНО (Північна Італія). — Мусоліні обняв начальну команду над маневрами італійської армії з 150,000 жовнірів недалеко Бренерського переходу через Альпи.

Дехто пояснює ці маневри тим, що Мусоліні хоче показати европейським державам, що Італія готова на всіх фронтах.

СТРАХ ІТАЛІЇ ПЕРЕД АНҐЛІЄЮ.

РИМ. Мусоліні побачив можливість загрози з боку Анґлії. Він візвав цілий кабінет на нараду на терені маневрів.

ЛОНДОН. — Анґлія розпочала швидко скріпляти свої ґарнізони на Середземному морю. З Ґібральтару виплили деякі воєнні кораблі до Мальти, а деякі до Єгипту та пристані Аден над Червоним морем. До Мальти пливуть додаткових 1,200 жовнірів.

ЧЕРЕЗ ІТАЛІЮ СПРАВА КОЛЬОНІЙ МОЖЕ СТАТИСЬ МІЖНАРОДНЬОЮ.

ЛОНДОН. — Тут виринули розмови про те, що Італія може згодитися на стримання воєнних операцій проти Етіопії, колиб їй дати кольонії. Мусоліні може видвигнути цю справу на зібранню Ліґи Націй 4. вересня. Він надіється підтримки Ґітлера в цій справі, бо Німеччина здавна домагається признання їй кольоній. В такому випадку справа кольоній моглаб статись міжнародньою.

З Токіо наспіли вісти, що японські ґазети обговорюють конечність признання Японії права поселювати своє населення на деяких островах на Далекому Сході. В цій справі японські дипльомати пічнуть розмову з Великою Британією й Голяндією.

ЖИДІВСЬКІ ФРАКЦІЇ ПОГОДИЛИСЯ НА СІОНІСТИЧНОМУ КОНҐРЕСІ.

ЛЮЦЕРНА (Швайцарія). — Обі фракції на Жидівському Конґресі погодилися. Спір ішов за те, щоб суботу признати загальним жидівським святом і щоб за зломання свята була кара. Цього домагалися православні Жиди з партії Мізрахі. Противилися цьому партії робітничі, але вони відтягнули свій протест. Головною справою конґресу є дальша кольонізація Палестини. Сіоністичний екзекутивний комітет предложив буджет на цю ціль у 1936. р. на $1,790,000. Американські делеґати обговорюють контролю особистих підприємств, щоб недопустити до звихнення цілої економічної системи в Палестині.

ҐРЕЦЬКИЙ УРЯД ПРОГАНЯЄ РЕПУБЛИКАНЦІВ.

АТЕНИ. — Внаслідок протимонархістичного страйку уряд ґрецької републики потайки прогнав на острів Ґавдос прихильників републиканського ладу. Уряд закидає їм, що вони стоять під командою комуністів.

СМЕРТОНОСНА РИБА В ТАҐІТІ.

ПАПЕТЕ (остров Таґіті, на Тихому океані). — Поновне затроєння рибою ґамея викликало переполох між тубільцями, які головно живуть рибою. Ґамея є дуже смачна, коли свіжо зловлена. Як несвіжа, викликає затроєння нирок і спричинює смерть.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

В Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел У Н. Союза BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕ ГРОЗИТИ, А ЗІРВАТИ З МОСКВОЮ

Департамент стейту подає, що має повно зібраних матеріялів, з яких видно, що Совети підпирають акцію американських комуністів, яка змагає до насильного політичного й суспільного перевороту в Америці. Він теж стверджує, що на нарадах Третього Інтернаціоналу в Москві радили, як згадану акцію посилити. І разом з тим оголошує урядовий документ, яким Совети зобовязалися такої акції не вести, ні не толєрувати, щоб яка інша організація в Советах таку акцію проти Злучених Держав плянувала.

Супроти цього стає зрозумілим, чому треба було вислати Советам дипльоматичну ноту з протестом. Ще дотого ціла та справа стала явною, бо вся американська преса широко розписалася про ту частину нарад Третього Інтернаціоналу, в якій була на порядку нарад справа поширення комунізму в Америці.

Та важніше тепер те, що буде далі. Можна припустити, що Совети знову вишлють гарне й ввічливе письмо, в якім дадуть урядови ще більші запевнення ніж попередньо, що пороблять усі заходи, щоб ніхто на їхніх землях не вів пропаганди в справі викликання політичного і соціяльного перевороту в Злучених Державах. Дуже можливо, що разом з тим навіть пустять нові поголоски про намірені великі закупна товарів у Злучених Державах. Початок до цього вже зроблено. В тім дні, коли часописи передали вісти про висилку американської ноти до Советів і про евентуальне зірвання з Советами дипльоматичних зносин з боку Америки, появилися теж вісти про те, що Совети задумують закупити в Америці бавовни щось на $30,000,000.

Як на те все глядіти? Дуже просто, колиб в Америці гляділи на большевиків українськими, себто правдивими очима, і не привязували ніякої ваги до совєтських договорів і запевнень. Припускаємо, що департамент стейту так і глядить на цю справу. Він жеж знає, що Третій Інтернаціонал це на ділі московська установа, що це є фактично департамент совєтського уряду, його дитина. Можливо, що тепер хвилево Совєтам ота їхня дитина не є на руку, що вони бажали, щоб вона мовчала і не кидала таких визовів як от ті, що їх кинено в сторону Злучених Держав. Але можливо, що Совети таки безпомічні, що зачинають знову ратуватися Третім Інтернаціоналом і блахманом про світову революцію. Та все це не зміняє цеї обставини, що Третій Інтернаціонал це напів урядова совєтська інституція.

Тому саме департамент стейту, знаючи те все, повинен тепер витягнути з цього дальші консеквенції й нарешті зірвати з Советами всякі дальші дипльоматичні зносини.

ВИХОВАЙМО СЛОВОМ І ДІЛОМ

Колись до війни і школа ріжнилася програмою, і виховання спиралося на інших методах, як тепер. Школа придержувалася виключно підручника, розвивала молодий інтелект і видавала дипльом, не журячись про дальшу долю ученика на майбутнє. Знову, справа виховання, якщо воно загалом входило у живіше зацікавлення ширшого громадянства, зводилася до сухих форм культурного поведення і такту. Окремі інститути чи пансіони ставили собі завдання виробити у своїх вихованків почуття доброго тону, жесту, естетичного смаку та інших, меншевартісних, великопанських манір.

З цим дорібком ішов молодий вихованок у життя і дальша його доля залежала від цього, як ним життєві обставини покермували. Господарське положення було тоді лагідне, досить сприяюче, форма державного правління мала майже всюди ті самі (монархістичні) форми і не відчувалося потреби якоїсь основної переміни. Справді тут і там відзивалися голоси деяких видатніших педагогів за зміну метод виховання, але їх голоси проходили між громадянством майже безслідно.

Це було виховання безінтересовне. Молодь у громадянському житті не брала значнішої участи. За неї журилися і працювали дорослі. Старші працювали, видвигали нові питання і форми громадянської діяльности, боролися між собою за здійснення своїх ідеалів, а молодь стояла покищо поза дужками активного життя в ролі плядача. Вона брала участь у цих працях і змаганнях настільки, наскільки до них доросла, себто у спосіб природний.

В тих часах молодь жила без записаної карти життя. Вона бачила світ, приглядалася життю, але не була в ньому заінтересована і не відповідала за висліди громадянської праці. Ідеї, які творили й за які сперечалися старші, літали наче у воздусі і молоді не доторкали. Молодь їх не переживала, не перетравила, не виховалась у них. Аж дорісши свого віку, відразу впадала у вироблене досрослими річище громадянського життя й ішла туди, куди несла стихія. Лиш незначна частина молодого покоління, приглядаючися конкретно змістови життя, шукаючи власної правди, з почуттям відповідальности за власне життя і вчинки, з охотою трудів і жертви, попала в конфлікт з дорослими і здобула власну життєву правду, нову, відмінну від цієї, якій служили батьки.

По війні і після воєнних переворотів проблема виховання молодого покоління набрала широкого розголосу й зацікавлення. Метода безінтересовного виховання була перекреслена. Її заступила крайня школа життя і метода виховання ідейного громадянина. Можна сказати, почалася нова війна за душу дитини, за впливи на її виховання, за керму її почуваннями. Бо від впливу і напряму у вихованні молоді узалежнюється стан посідання дорослих.

З тою методою у дошкільне, шкільне й позашкільне виховання введено багато змін, багато нових метод, примінено багато успішних засобів. У шкільництві переведено основну реорганізацію і реформу, школу примінено до політичного, економічного й громадянського життя. Вона стала не тільки домом науки, але й місцем виховання громадянина. Большевицька Москва, фашистівська Італія і гітлерівська Німеччина потрактували виховання молоді як засіб до зреформування суспільних відносин. Навіть ті народи і групи, що не мають влади у своїх руках, вщіплюють свої ідеї й переконання у виховання молоді.

Таким чином дорослі, накидаючи молоді свою ідеольогію, доконують над нею свого роду насильства. Забувають при цьому, що молодь насильства найбільше не любить, боронится перед ним, бунтується проти нього. Молодь приглядається світови, свойому окруженню і рветься до самостійного життя, до творчости. Молоде покоління не вдоволяється готовим, але хоче здобувати. Молодь не знає мертвої доктрини, але всюди питається — чому? Молодь не приймає накиненої ідеольогії, але хоче творити свою власну.

Коли мова про ідею й ідеольогію, треба памятати про це, що вона родиться в осібняках. Кожда людина, живучи у світі, оглядає його, пізнає життя, пізнає себе й оцінює своє відношення до зовнішнього світа. Кожда людина розсуджує ціле буття і займає якесь становище супроти нього, себто виробляє собі світогляд. Але це ще буде пересічна людина. Натомісць, коли людина для свого світогляду й ідеалів готова посвятити свій труд і працю, виректися власних вигод і розкошей, приняти на себе муки, а хочби й жертвування життям, аж тоді стає вона ідейною, з дійсною ідеольогією, яку засвідчує не фразою, але здійснює ділом і жертвою. Тоді людина наче виступає зі себе, забуває себе, стається надлюдиною. І саме це є тим добутком, що творить культуру, добробут, відродження, кладе трівкий фундамент для своєї ідеольогії. Таких людей не багато, але їх вистарчає, щоби заволоділи масою пересічняків і надали інший напрям цілому громадському життю.

Але накиненим вихованням не створимо таких вибранців народу. Героя не набудемо на замовлення. Бо, накинувши молоді готову ідеольогію і вмовивши, що вона найліпша, звільняємо її рівночасно від особистих трудів і індивідуальних магань до вироблення власного світогляду й вибору ідеї. Тоді відпадає потреба шукати правди і самому вирішувати справу, бо за нас це робили інші і подали готову догму. Тоді приходить духова інерція, скептицизм, приспання свіжої енергії і викривлення молодих душ. Нема конфлікту, нема громадянської дискусії і нема мірника народньої сили.

Всеж таки, поклавши на вагу виховання довоєнне і післявоєнне, переважить у користь це останнє. Одне і друге має свої хиби, але це друге хоч свідчить про те, що є в громадянстві якісь живі ідеї, є якесь змагання для кращої майбутности. Шкода і виховання зазублюється у практичне життя. Молодь принаймні має змогу пізнати ці ідеї дорослих і приглянутись ближче дійсному життю. Може накинена ідеольогія не подобатися молоді, то всеж таки молодь виробить собі якусь ідею, хоч противну до накиненої.

Йде про те, щоби дорослі, накидаючи молоді свою ідеольогію, засвідчили її ділами, потвердили вчинками. Бо не важним для молоді є те, чого дорослі від неї хочуть, але як вони самі практично живуть. Не слова, але діла поривають молодь за собою. І то не тільки діла живих людей, від батьків почавши, на провідниках народу скінчивши, але творчість і подвиги навіть померлих уже людей. Ці історичні постаті зза гробу може найбільший мають вплив на ідеольогію молоді.

Діяльне життя є матірю наук і вчителем виховання. Дитина живе в родині і не тільки слухає, що батько говорить, але ще більше слідкує за тим, що батько робить. Це замало сказати, що воно дурне, не розуміє. Добре воно розуміє. Молоденьке життя начеб сотворене для правди. Дитина кождому вірить, але горе цьому батькови, коли дитина переконається, що він фальшує. Коли доросле покоління хоче виховати молодше покоління, мусить без упину доказувати свої ідеї реальними фактами. Може тут і там дійти до конфлікту, але він буде плідний і корисний. Чому сільська молодь горнеться до читальні і бере у ній діяльну участь лиш доти, доки не ожениться, або вийде замуж? Чому інтелігентна молодь, що закидає старшим ріжні хиби, ставши сама старшою, мовкне нераз і зникає з арени громадянського життя? Чи можуть кличі їх ідеольогії довго заховатися і врости у душу молодого покоління? Виховання чи перевиховання молодого покоління не вдоволяється сезоновим кличем і доривочним актом, але вимагає систематичної, активної і життєвої праці від молодости до старости. Діла дають свідоцтво правді. — („Рідна Школа").

О. Горицвіт.

НІПОН І ЕТІОПІЯ

Остання постава далекої Японії до воєнних приготувань Італії в Сомалії дала цілій світовій пресі притоку до численних здогадів, висновків і гіпотез. Пишеться про женячку етіопського князя з визначною Ніпонкою, про великі концесії, зроблені на користь Японії в Етіопії, і т. д. Одначе, в історичній перспективі, японсько-етіопські взаємовідносини є встановлені не від нині.

За панування цісаря Менеліка (1889—1913), Етіопія ввійшла в нормальні зносини з европейськими державами, як Англія, Франція, Італія, Німеччина й Росія, які навіть підписали з нею договір приязні й торговельні конвенції. Азійські краї, навіть Ніпон, були мало знані й як такі, не грали ніякої ролі в політичнім світі. В 1904—1905 р. Японія у боротьбі з Росією, цікавить спеціяльно Етіопію. До японсько-російської війни в очах Етіопії Росія була величезною потугою, яка все більше й більше вважала себе паном азійських просторів. Щойно блискуча побіда Японців виказала не тільки надзвичайну їх силу й хоробрість, але вона також розкрила аморальність і продажність царських ґенералів, цинічний розклад чиновництва й застрашаючий брак патріотизму в салдатських масах. Тому цілком природно, всі симпатії Етіопії звертаються скоро в сторону Ніпону. В повоєнних роках теперішній імператор, Гейлі Селясі, як представник свого уряду в Женеві й здогадливий наслідник трону, навязує тісні звязки з японським амбасадором. В 1927 р. заключено торговельний договір і пакт приязні. По коронації Гейлі Селяся на цісаря мікадо посилає на репрезентаційні торжества спеціяльного амбасадора Йошіда, який крім куртуазійної візити має далеко іншу місію. В 1931 р. неґус висилає свого кревняка Геруї Вульде Селясі на відвідини до країни Східнього Сонця. Його книжка про „Японську націю" з 1932 р. відбилася широким відгомоном серед японської публичної опінії. Вказувано там на велике післанництво мікадів в Азії, на спільноту інтересів обох націй і на цей факт, що Ніпон і Етіопія являються одинокими країнами, де встановлена політична форма правління на початку, ані разу не була змінена чи революційним чи конституційним шляхом. Скоро після цього встановлено політичні й торговельні представництва в Токіо й Адіс Абаба.

В 1934 р. японські промисловці й купці відвідують Етіопію, підшукуючи економічні ринки для японського вивозу. Вони ствердили, що в недалекій майбутности Етіопія творитиме ідеальний ринок збуту для японського промислу й торговлі. Анґлія, Франція й Італія, під цю пору, мають широкі інтереси в Етіопії. Спеціяльний договір зобовязує їх не вмішуватися до внутрішніх справ королівства, однак політичний їх вплив є таки надто сильний.

Головні продукти, що вивозить Етіопія, це кава й шкіра на суму 20 мілiонів єн, що менше-більше рівняється вовняному імпортови. Головним доставцем вовни є ніпонський домпінг, який одначе не може обійтися без чужих посередників, Французів, Італійців і Індійців. Тут італійська конкуренція є дуже активною; часто-густо її попирають торговельні представники Англії й Франції. Ця сильна коаліція не без підстави трівожить ніпонських промисловців. Головні доходи краю — це 20% мито на імпортовані товари й монополь з тютюну й сірників. Населення, що складається з касти упривілейованих і примітивних мешканців, живе в економічній невистарчальности й недоборі. Цілий край є позбавлений залізних доріг (крім одної лінії з Адіс Абаби до порту Джібуті в французькій Сомалії) як також битих на модерний спосіб, сухопутніх шляхів. Електрифікація ще також не знайшла свого примінення в Етіопії.

Отже все це являється солодкою приманою для такої упромисловленої країни як Японія. Перед нею цілі гори золотих можливостей в Етіопії, які в меншій чи більшій мірі моглиб поліпшити внутрішній стан Ніпону. Біда лише в тім, що й це саме має на цілі Мусоліні, якому також анексія Етіопії є питанням не тільки престіжу фашистівського режіму, але також чи не й існування італійського народу. Його потягнення досі в Сомалії є такі далекі, що справді вірити треба, що для Італії Етіопія тепер куди інтересніша ніж для Ніпону.

Дальше, не від речі буде згадати про ще одну спонуку, яка певно заважила багато на ніпонсько-етіопськім зближенні. Як відомо, Франція як не чинно, то бодай пасивним ставленням у Лізі Націй чи поза нею апробує заохочуючо воєнні приготування Італії. Це певно за ціну вдержання політичного порозуміння (не союзу) з цею останньою, яке наладнав у лютім 1935 р. міністер Ляваль підчас свого побуту в Римі. Що більше, большевицько-французький пакт з 2-го травня цього року вразив глибоко Японію. І хоч, як нам відомо, звернений він виключно проти Німеччини і на випадок якихсь воєнних сутичок на Далекому Сході не може бути пущений в рух, то всетаки Ніпон має певні підстави трівожитися. Має до цього історичний прецедент, якого на думку вайканта Ішії, бувшого амбасадора в Парижі, Японія не може ніяк легковажити. У хвилі японсько-російського конфлікту на початку XX-го століття, Франція й Росія були повязані мілітарно-економічним союзом, підготовани президентом Пуанкаре і міністром Ізвольським. Не вірячи в потугу Москви, Франція проголосила свою невтральність. Одначе було це теоретичне невмішування, бо на ділі, як твердить Моріс Палеольоґ, тодішній секретар французького міністра закордонних справ, Франція спомагала московську фльоту від Балтику аж на Далекий Схід, передержувала російські кораблі на французьких територіяльних водах і т. п. Хтож може ручити тепер за поставу Франції, яка є в союзі зі СССР, на випадок війни Японії з цим першим, тимбільше, що тепер ніпонсько-анґлійський союз, який був в 1904 1905 р., не існує? А відомо, що московсько-японське напруження не зліквідоване внаслідок загострення відносин у центральній і східній Европі. І цілкоим певно заанґажування Японії в справах загроженої Етіопії може бути противагою большевицько - французького союзу з 2-го травня 1935 р. і тихої згоди Франції на воєнні поспіхи Італії в Сомалії.

М-р В. Душник.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина I.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

Передрук заборонюється. — Авторські права застережені.

33

— Він ще тут ніколи не був. А серце тьох, тьох, тьох!... В далечині перед ним чорнізна стіна якогось лісу. От ж туди забіжить корова. Що буде? Оглянувся. Горенько... Де ж теличка? Вона бігла, бігла за ними й десь залишилась. Ну, тут вже Володько просто в плач.

Корова під лісом спинилась і далі вже не біжить. А в лісі темно. Навколо глухо. Тиша така, що за пять верстов чути, як гилька з деерва спадає. Крук десь гулко крукоче. Кажуть, дикі свині в лісах водяться. У Володька шкіра нижиться, волося на голові встає.

Плачучи, піймав він якось ту корову, взяв на повідок і поволі вона його назад. Ледви, ледви встигає він клегати за нею. Ніч не чує. Боїться, що то скажуть дома тато. А що він винен? На щастя вже коло дому й теличку надибав. До дому притьомпав зовсім поночі...

— Де то ти так довго барився? — питає батько.

Плачучи оповідає Володько. — Ну, ну, дурний... Не плач. Мати вже пішла тебе шукати... Володько хлипає, витирає рукавом очі. Перший раз по вигоєнню ока заплакав і плач цей вийшов йому на користь. Краще почало око бачити...

Одхлипавши й сього-того поївши, поліз Володько на піч. У запічку спить уже Хведот... — Щасливий він — думає Володько. Тому не треба мати діла з отою осоружними коровами. І, вигріваючись на гарячому черені, обдумує він минулий день. Той новий, той незвичайний день. Той новоідкритий, таємничий страшний ліс. Боже мій! Як добре, що він уже не в тому лісі, а тут, на печі. Там темно, темно. Там лиш шугає вітер, виють вовки та хрюкають дики... Ух!... — і він горнеться колачем і в цілковитій, повній далеких острахів, безпеці на нього наглянно нападає і морить камяно-міцний сон. Сонного мати зняла з печі, положила на полу, прикрила гунькою й перехрестила!... — Спи, спи! Набігається за день, намучиться!... А Володько спить і зрідка глибоко схлипує.

Пізніше дуже кортіло Володькові розпитати батька про той таємничий ліс, але не міг на це одважитись. Батько молотив тепер ціпом жито, та робив кулі. Часто ходив десь в справах купівлі землі, то до Лебедей, то до Дерманя, до банку. Там пообіцяли йому за цей сотні кабованців випозичити.

А Василів собачка за цей час так підріс, що далі ховати його немає можливости. Василь і так потерпав, що мати рано чи пізно сама знайде його дорогоцінного пса і тоді буде ще гірше, ніж коли б він сам його виявив. З приводу цього між Василем та Володьком відбулася нарада, наслідком котрої брати обопільно в дечому зоовязалися. Василь до цього ніколи не вважав за потрібне вступати з Володьком в які-будь серіозні розмови, але обставини змусили його до цього. Мусів.

Він розважав так: мати не любить собак, а коли ще довідається, що собаку приніс Василь — пиши: пропало. Вона ніколи не погодиться годувати пса, коли вона он не має чим веприка годувати. „У менє немає мілiонів і злодіїв я не боюсь. Встережемо свої маєтки й без собак". Ну й що ти на це скажеш? Вона не знає, як дуже любить Василь собак... І тут то Володько може багато допомогти, бо мати любить його і нічого йому не відмовляє...

Дивний збіг обставин. Справа складалась так, що обидва брати мали один до другого справу.

Від довшого вже часу, коли Володько пасе корови, а всі його старші товариші пішли до школи, споглядає він не раз в бік села, де далеко-далеко, за манастирськими садами, маячить вежа манастирської дзвіниці. Видно на горі каплицю. Навіть у ясну погоду видно золоченого хреста приходської церкви, яка знаходиться в долині за народньою школою, захована в глибокому старому саду.

Володько знає, що там коло манастиря знаходиться великий двоповерховий семінар. Вчиться там багато учнів, отих, що співають в церкві. Там є гарно. Великанські салі з великими як „наші" дверімі вікнами... Минулої весни, на Проводи, коли вони з мамою вертались з могилок, то йшли повз вікон тієї школи... Там грали скрипки, співали учні... (Далі буде).

— А коли ваш лік на поріст волосся не поможе, то звернете мені гроші?

— Це ні, одначе як три фляшки не поможуть, то дамо вам четверту безплатно.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

КУДИ ІМ УТІКАТИ.

Англійські газети підчеркують, що Ернст Толер, німецький Жид, що добув собі деякий розголос своїми письменницькими творами, втікаючи з Німеччини перед нагінкою на Жидів і комуністів, втік не до комуністичної Росії, але до західніх капіталістичних країн.

З того приїзду буржуазні газети не радуються, ні цим не журяться. Просто підчеркують це як замітний факт, що німецькі большевики, втікаючи з Німеччини, не втікають до Росії, котру вихвалюють за гарні порядки, але втікають до буржуазних країн, які вони буцімто ненавидять.

РАЙ, ТА НЕ ВСІМ.

Невже ж большевицьким письменникам ближче до буржуазної Франції або до Англії, як до большевицької Росії? — питаються англійські газети.

Це питання дуже на місці, коли йде про Толера. Адже ж він їздив колись по большевицькій Росії, висказуючи там російським і українським робітникам і селянам свою завидь, що, мовляв, їм припало таке щастя жити під пролетарською диктатурою.

Колиж тепер Толер, замісць їхати до Москви, їде в Париж і Лондон, то можна спитатися Толера: невже ж большевицький рай добрий тільки для Росіян, а самий Толер варта чогось кращого?

ЧОМУЖ НЕ РОСІЯ?

Занотувавши факт, що Толер не хоче втікати з Німеччини в Росію, відомий лондонський ліберальний тижневик „Обзервер" старається зглибити далі мотиви Толерового поступку та знаходить одну причину у висказі самого Толера про Німеччину:

„Інстинкт для свободи й добровільної акції в Німеччині просто не існує. Треба буде років, заки буде можна стерти тавро старого мілітаризму. Стара Німеччина знайшла свою силу в сліпій улеглости своїх громадян у ладі, як її навчали в школах і касарнях та проповідували в пресі. Але нова Німеччина може бути збудована тільки вільними людьми. Сліпий послух не може створити нічого".

Ліберальна газета годиться з цим висказом Толера, але звертає увагу Толерови, що цими словами він однаково осуджує фашизм і комунізм. Коли „сліпий послух" робить з людей рабів, які нездібні нічого створити, то це відноситься однаково до Німеччини, до Польщі й до большевицької Росії.

Людина, що має такі погляди, не може жити в Німеччині, але вона також не може жити й у Росії. Тому, не дивляючися на те, що людина голосить себе комуністом, вона не втікає з Німеччини до Росії, яка їй нібито по душі, але до нібито зненавидженої нею Франції й Англії.

ПРОЛЄТАР БОГОМ.

Ст. Джан Ервайн, англійський письменник, звертає увагу на один уступ у творах Толера, в котрім автор протестує проти обожання пролетаріяту.

Толер з нездержаною пристрастю бичує цей тип большевицьких доктринерів, що робить з пролетаря якогось бога, котрого треба почитати.

Толер кпить собі з тих інтелігентів, що то вдають зі себе пролетарів та наслідують своїм життям тяжкі умовини, накинені на пролетаріят життям. Він оповідає з кпинами про одного бувшого офіцира німецької армії, що, нахлипавшися большевизму, походжав у своїй блюзці, в котрій він самий понадирав дири.

„Пощо ви це зробили?" — питався його Толер.

„Це мій обовязок жити як справжній член пролетаріяту", відповів новонавернений апостол.

Читаючи про такі вдачі, справді тяжко не дивуватися, що так багато людей мають охоту, замісць підносити інших людей до себе, знижатися до них.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗАМАНІФЕСТУЙМО ГІДНО.

Зближається день, у якім американські Українці матимуть змогу в зорганізованій формі ще раз виявити свої національні почування, свою думку на те, що діється на наших рідних землях під ворожими окупантами, і на те, що нам треба робити, щоб над нашими землями засяло сонце волі.

Вже тепер можемо ствердити, що зголосилося велике число наших організацій, щоб взяти участь у тій манїфестації за українську державність і соборність і за дальшу боротьбу з ворогами.

І не сумніваюся, що День Манїфестації Української Державницької Думки буде великою побідою нашої великої ідеї.

Не сумніваюся, що для свідомих наших організацій і громад не знайдеться на цей день ніяка маловажна причина, що відтягалаб їх від участи в тім Національним Святі. Всі ми там будемо, щоб і цею манїфестацією постояти за честь і кращу долю Рідного Краю.

В. Дроботій.

ТРЕТІЙ ЗІЗД УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ АМЕРИКИ.

Останніми часами появилося багато дописів про третій зізд Української Молоді. Значить, що частина молоді відчуває потребу такого зізду, де моглаб здати іспит зі своєї діяльности за минулий рік і обмінятися думками та плянами щодо дальшої діяльности і застановитись над проблемою молоді й цілою українською справою в Америці та в Рідним Краю. Прийшов час, у якім уже дні існування старшої генерації майже почислені. Її місце мусить заняти нова сила — теперішня українсько-американська молода генерація.

Не розводячись над поступом та заслугами старшої генерації, звернімо увагу на впливи, під якими виховувалась і виховується наша молодь. Побачимо, що психольогічна ріжниця обидвох генерацій є дуже велика. Стара громадянство жило духом рідного краю і будувало своє життя тут на підставах краєвих. А молода генерація орієнтується на підставах і впливах американського життя з закраскою переданих підстав українських. Загально взявши, дуже мала частина нашої, навіть і провідної, молоді перенята українською справою поза тим, що признається, що "I am a Ukrainian".

А що так є, вистарчить попитати, куди діваються наші університетники, що покінчили або кінчать школи. Більша частина з них напевно не в українських зорганізованих рядах. Частина молоді знеохочена вузькою партійністю старших провідників. Частина стратила свою українську душу, а частина скептично і байдужно глядить на цілу українську справу.

І так вишколена молодь тратиться для української справи, а останніми часами маємо повно доказів, що наша молодь цілком затрачується, бо дуже часто дружиться з будь-якою національністю, тільки не з українською.

Знаємо і те, що є молоді, що за життя родичів брали участь в українських організаціях, а по смерти родичів принесли до церковної залї дорогі родичам українські книжки та образи героїв України зі словами: "Here, you want this junk!"

Ще інші в подібних ситуаціях поховали образи Шевченка, Франка та Драгоманова на прикуренім стриху.

Це доказує, що старе громадянство, а властиво його провід, завчасу не звернули уваги на молодь.

Тепер молодь зрозуміла, хоч до певної міри, що продовження нашого життя в Америці, задержання культурних та економічних здобутків батьків і поміч краєви можливі не шляхом політичної партійности, релігійних суперечок, ненависти, незгоди та розділу; але єдністю, солідарністю, посвятою і наукою. І тому молодь почала організуватися на таких принципах як Ліга Української Молоді. Старше громадянство повинно бути вирозумілим і піти назустріч тій молоді. Тоді спільними силами поставимо сильний фундамент під українське життя в Америці.

Третій Зізд Ліги Молоді, котрий відбудеться в місті Дітройт у днях 31. серпня і 1. вересня ц. р., напевно застановиться над такими справами як: "intermarriage", пропавші для наших ідеалів студенти, фонд для бідних студентів і т. п. Є повинністю всіх Українців подати моральну і порадну поміч цій молоді, яка хоче розвязати проблему нашої національної будучности в Америці та допомогти здійсненню найвищого ідеалу — вільної України.

Анастасія Олеськів.

РІДНЕ КУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ.

Одним з найбільших чинників, на яких спирається будова незалежної держави, це культурне виховання. Дехто розуміє, що виховання культурне й моральне це річ буденна й маловажна. Одначе це помилкове розумування. Кількасотлітня неволя переконує нас, що без культурного виховання нема спромоги стати державним народом. Без культурного виховання будемо далі нічим іншим, як погноєм інших народів. Вихід один: якщо поважно бажаємо діждатися кращого завтра, треба безупинної боротьби у кожній ділянці.

А що діється між нами в Америці? Чи дбаємо про перевиховання себе самих? — Маємо досить людей, що в гуртах займають провід, але людей дійсної праці, на жаль, є обмаль.

Світ знає два засадничі контрасти: світло й темряву. Кожний живучий організм мусить мати якнайбільше світла до життя й для себе і своїх потомків. Без світла атомовий організм мусить загинути. А що може статися з нами, якщо будемо далі йти вперед лиш з фантастичною приблемою, а без світла, конечного до життя? Світло й ще раз світло для нас є найконечніше, якщо мріємо про визволення й про рівновартність з іншими народами.

Патріоти й патріотки, що стоять у національних організаціях і спомагають грішми народні установи, добре роблять. Але треба подумати про своїх дітей і дати відповідь на таке питання: Чи всі сини й доньки українських батьків знають українську мову (про читання й писання вже не згадувати)? — Правда, що дуже малий процент дітей, роджених в Америці, може говорити матірною мовою. А коли говорять, то так слабенько, що „ґрінор" не зрозуміє їх. От у чому наша трагедія! Крик, гамір, а діло за горами.

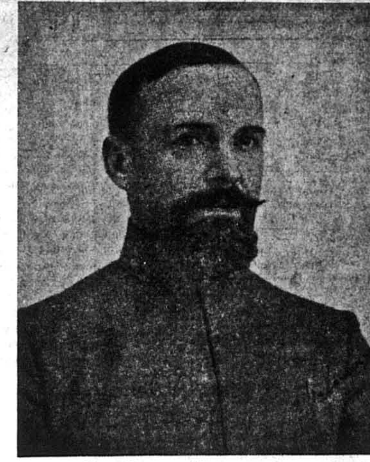
Це й причина, чому я хочу звернути увагу, що для ратування нашої молоді маємо Українську Вищу Школу в Стемфорді, Конн. Вона вже існує третій рік і вже вислала кільканацять молодих хлопців до Европи на вищі студії. Хто з родичів хоче лишити в спадку своїм синам українську мову, знання рідної літератури й історії, хай памятає за цю школу. Вища Українська Школа є те саме, що американська „гай скул", її програма наукова така сама, а добро для української молоді в тому, що виховує її в українському дусі й навчає поправно матірної мови словом і письмом. Місячна оплата виносить $30 за науку, мешкання, харчі й прання, отже дуже дешево. Родичі, що посилають своїх синів до американських шкіл за високою оплатою, повинні меншим коштом післати своїх синів туди в рідну „гай скул" і в цей спосіб подбати про збільшення числа нашої інтелігенції.

Українська еміграція повинна зрозуміти свою трагедію і страшне завтра, що може прийти до нас, якщо своїм дітям, новому поколінню, не дамо цього рідного світла, без якого нема мови про життя.

В Українській Вищій Школі в Стемфорді, Конн., шкільний рік розпочинається 2. вересня.

Українську Вищу Школу треба підперти, бо вона причиняється до нашого культурного й національного піднесення і допомагає нам виплекати нові кадри українських освічених одиниць.

Родіон Сліпий.

Ґен. Микола Капустянський
генерал ген. булави, начальник Оперативного Штабу Дієвої Армії.

ПРОМОВЛЯТИМЕ
на 1-го вересня 1935 року в Карнеґі Гол у Ню Йорку на Державницькій Манїфестації Української Еміґрації в Америці.

Чудо.

Малий Володкко їхав з мамою за границю. Приїхали обое до Карсту. Провідник показує їм місцеві дива.

— Отся ріка зникає раптом у місті і випливає щойно по двох годинах за рестораном найближчої місцевости.

Малий Володко: Так, як наш татко. Так, як наш татко!

Політика.

Один дипломат запитав французького міністра Лявала, по повороті з Москви, чи заноситься на війну.

— Не знаю, — відповів Ляваль — я не читав ще нинішніх газет.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

МІКІЗРАКС, ПА.
На визвольну боротьбу.

Звичайна місячна збірка за липень на визвольну боротьбу виносила $45. Ту жертву переслано через Обєднання.

С. І. Костецький.

БРУКЛИН, Н. Й.
На визвольну боротьбу.

З нагоди парохіяльного пікніку, який відбувся 4 серпня, зібрано на визвольну боротьбу $10, і ті гроші вислано через Обєднання.

Тетяна Мудрик, Анна Гудима.

НЮАРК, Н. ДЖ.
На памятник Д. Вітовського.

З Дня Української Молоді в Нюарку переслала 3-сотня Чорноморської Січи ім. Д. Вітовського $10 до Обєднання для висилки на памятник Д. Вітовського в Берліні.

НЮАРК, Н. ДЖ.
Як ми повинні обходити наші уродини?

Дня 12. серпня 1935 р. член 3. сотні Чорноморської Січи ім. Дм. Вітовського в Нюарку, Н. Дж., п. Іван Кунашевський, обходив 49-ті уродини. На цю урочистість запросив всіх присутніх, що знаходились у Січовій Галї.

Пані Плечій, сестра п. Кунашевського, і її донька принесли упечений гарний торт (кейк). Родинне торжество відкрив п. Ів. Кунашевський такими словами:

„Не лише я, але ми всі Українці в Америці маємо нагоду справляти уродини і всякі родинні забави, на яких маємо що їсти і випити та маємо гарні торти і всякі інші річи. Але мало з нас тоді подумає, що там десь ми маємо наших калік без ніг, без рук і покалічених і голодних, якими є наші інваліди. Тому я всіх присутніх прошу, щоби з нагоди моїх уродин не забули і за них".

Потім він поділив торт між гостей і кождий гість сказав кілька слів, бажаючи свому товаришеви многих і щасливих літ.

Опісля п. Ів. Ухман візвав присутних, щоб не словами, але ділами згадати тих, що доконали великих діл.

Жертвували по $1: Іван Ухман, Іван Кунашевський, Михайло Басараб, Тома Рудий, Іван Атаманець, Василь Дорошенко, Василь Ткач, М. Плечій, Василь Фело, Іван Возняк, Іван Лобур, Дмитро Драбіщак, Микола Зарудний, — Разом $13.

Рішено вислати для інвалідів через Обєднання десять долярів, а три доляри призначено на українську радіову годину.

Т. Рудий.

На медичнім іспиті.

— Як ви пізнаєте, що дали пацієнтови невідповідне лікарство?

— Коли пацієнт помре, пане професоре.

Заміна.

— Уяви собі, що вчора в каварні заміняли мені пальто.

— Що? Хтож міг забрати тобі твоє старе пальто?

— Не знаю, я вийшов перший.

Добра газдиня.

— Справді, друже, по тобі відразу пізнати, що ти вже жонатий. Вже ніколи не маєш дір у скарпитках.

— Еге ж, це було перше, що я від своєї жінки мусів навчитися: церувати скарпитки.

Мона Ґарднер.

НЕРВИ.

По мармурній долівці палати увихалися босі хлопці, одіті на лад европейських „боїв", і приносили та відносили полумиски й тарелі. Довкруги довгого стола позасідало добірне товариство, що вело жваву гутірку. Гості стрінулися в кімнаті, які бачимо у всіх домах кольоніяльних урядовців в Індії.

Обід продовжувався кілька годин, а червоне бургундське вино давалося вже взнаки. Настрій ставав щораз то сердечніший, гамір збільшався. Якась пані, в темно-зеленій сукні, з усмішкою на лиці, сказала несподівано до свого сусіда:

— Знаєте, пане полковнику Бентлі, ми жінки, все ще є такими слабими істотами, якими були наші бабуні.

— Не гадаю, — сказав полковник, — нинішні жінки не є такі слабі й боязливі, як давні. Хоча я пересвідчений, що в деяких випадках можна їх ненеше, легко зденервувати, як і у вікторіянській добі.

— Іншими словами, вважаєте, що ми все ще мліємо на вид миші?

— Ні, не конче на вид миші. З цього, на щастя, або на жаль, ми вже виросли. Було це, будь-що-будь, дуже приємно джентельменам ратувати такі зімлілі жінки й привертати їх назад до життя...

— Я не міг би собі уявити більшої приємности, як обняти таку перестрашену, щобу її ніжну істоту, щоби привести її до свідомости — сказав жартівливий Норман Скот.

Усміхаючись, глядів Норман на гостей і посував очима від найближчого сусіда цівкругом, ген, аж до хазяйки. Вона мала незвичайний вираз лиця, начеб на одну мить майнула по її лицю тінь жаху, що проте за хвилину зник. Якийсь час глядїла вона перед себе, мязи лиця вирівнялись і вернулись до звичайного укладу. Вона незамітним рухом прикликала до себе боя й шепнула йому щось до вуха. Хлопець отворив широко очі; на його молодому лиці відбився страшний жах і він, наче блискавка, зник.

Крім Нормана ніхто того цього не завважив. Ніхто, здається, не завважив також, як хлопець вернувся з мискою молока й поставив її на веранді зараз коло широких дверей.

Норман жахнувся. Та миска з молоком могла мати тільки одно значіння: в кімнаті мусіла бути кобра. Найнебезпечніша ідовита гадина. Кобра!

Однак нічого надзвичайного не можна було завважити. Норман сидів при самім кінці стола, далеко від хазяйки й міг довкола себе свобідно все бачити. Але він нічого підозрілого не запримітив.

Тільки в одному куті світлиці, якого не міг обняти зором, стояла служба, готова на кожний кивок гостей. Одначе там кобра не могла бути; забагато там крутилося людей, завелий бук руху.

Лишалася тільки одна можливість. Гадина могла бути лише під столом. Під впливом першої думки хотів зірватися з місця й остерегти всіх гостей, однак моментально стримався, зрозумівши, що нагле рух міг би настрашити кобру й роздратувати її, а тоді вона напевно почала би кусати. Вкушення кобри є смертельне!

Мозок Нормана працював гарячково. Щось мусіло статися, щоби запах свіжо справжного молока звабив гадину на веранду. В кожній хвилині порух двацятьох ніг міг діткнутися гадюку, настрашити її та роздратувати.

Він рішився.

Перервав розмову товариства різким голосом, зосереджуючи увагу всіх на своїй особі. Говорив спокійним та пронизуючим голосом:

— Найліпше, зробім пробу, я переконаємося, як кожний з нас тут панує над своїми нервами. Я числитиму до триста, — це потреває з пять минут — а ввесь цей час не вільно нікому навіть оком моргнути. Хто рушиться, заплатить трицять рупій кари. Чи всі годяться? Зачинаю!

Заки хтонебудь відповів, він почав числити: раз, два, три...

Усмішка зникла з лиця гостей. Двацять осіб сиділи німо, нерухомо, як статуї. Декто замкнув очі, інші гляділи перед себе. А Норман числив і числив. Вже майже кінчив, а під столом ніщо не рушалося.

— Двісті вісімдесять, двісті вісімдесять один...

Аж вкінці поза гістьми показалася голова гадини й пара блискучих очей. Поволі, ліниво посунулася кобра до веранди. Вона почала молоко.

Коли кінець хвоста кобри опинився за порогом, Норман Скот зірвався з місця і скочив до дверей. Він запер їх і вернувся на місце.

Гості вмить усе зрозуміли. Деякі ахнули...

— Здається, пане полковнику Бентлі, що ви маєте правду — сказав господар. — Нема сумніву, хто є найбільше опанований.

— Вибачте, хвилинка. Мусимо ще одну річ вияснити.

— Пані Евеліно, звернувся він до хазяйки, — звідки ви знали, що в кімнаті є кобра?

— Знеможена, сумна усмішка появилася на лиці господині. Вона відповіла:

— Я знала, бо... кобра обкрутилася була довкола моєї ноги.

Переклав **Микола К.**

В горах.

Один панок взяв собі в горах на провідника пастуха. Стрінули по дорозі небезпечну пропасть, а пастух каже:

— Пане, тепер уважайте, бо до тої пропасти вже неодна худобина впала.

ЗАСОБИ Й МОЖЛИВОСТИ РОЗБУДЖЕННЯ І ПЛЕКАННЯ ЛЮДСЬКОЇ ЕНЕРҐІЇ

(Стаття відзначена на конкурсі „Діла").

До високого літання
Ненастанно пробуй крил;
Нині вчися побіджати —
Завтра певно побідиш!

І. Франко.

Слабим і безборонним єством приходить на світ людина. Супроти нас юрба ворогів, недуг, сила небезпек.

Ми безнастанно у вогні боротьби за наше існування, за наш добробут: за хліб і воздух, за світло і тепло, за здоровля душі і тіла, за нинішне і майбутнє. Ми без упину ведемо сувору і грізну боротьбу, примушені до неї безпощадною і невблаганою **Природою!** А боронитись мусимо, бо тут, як і в кожній боротьбі, перемагає тільки сильніший.

Боронимось, довіряючи один одному, взаїмно себе спомагаючи; боронимося, звязуючися союзами родини, суспільности, держави. Навчаючи себе й інших, коли працюємо, будуємо, щадимо, коли любимо і віримо, — ми боронимося. Боронимось у великій мірі досвідом і мудрістю минулих поколінь, чеснотою і розумом. Отже **наука** є немовби нашою ослоною і щитом, зброєю в боротьбі і знаряддям чину.

І отсе все, отсей наступ і наша оборона, наші втрати і перемоги, цілий цей шлях безмежної радости й неописаного суму — отсе є **життя!**

Страшна і безнадійна булаб ця боротьба людини, колиб Творець не обдарував нас безцінною зброєю, не дав нам — **Духа!** Через його безсмертну міць, через людського духа невідгадану могутність і потугу, ми стали панами світа і гордо ставимо чоло усьому, що часто видається непоборним. З духа родяться інші сили: **воля, характер,** яких вислідною силою є **енергія.**

Якжеж вони повстають, як родиться і що є ця воля, як оформлюється характер — і як очеркнути енергію?

Про волю говоримо тільки там, де є ясно і виразно свідомі не тільки цили нашого ділання, учинків, але також і пригожі до цього засоби. Дійсна воля може витворитися в людині щойно внаслідок повстання певних понять, почувань. Конечно є, щоб ця істота уявляла собі, чого вона прагне чи бажає; крім інших потрібна є також здібність, можливість порівнування і т. п.

Маленька дитина, не маючи про все те ніякого поняття, якій чужий є зовнішній світ, чужа ще й незнана власна особовість, власне „я", — вона не може свідомо нічого бажати, отже не має волі. Дитина виконує якісь рухи, жести, але вони є тільки виразником несвідомої волі, є рухами автоматичними, інстинктовними, проявами т. зв. одідиченої несвідомої волі. Воля може виявлятись у людини активно або неґативно. Активна, діюча воля є тоді, коли ми свідомо під впливом нашого хотіння виконуємо якийсь рух, чин, чи виразом нашого лиця даємо вислів цієї волі, наприклад притакуючи, заперечуючи. Є неґативна тоді, коли ми свідомо здержуємо якийсь рух чи слово, — це обяв нашої волі, хоч для постороннього часом навіть незамітний.

Само оконечне вирішення творить властивий акт волі. Через часте повторювання якихсь актів волі, волевих чинностей, вони стають щораз більше нашими постійними прикметами.

Коли йде про якісь фізичні чинности, тоді виконуємо їх лекще, швидше і справніше, таксамо, коли ми навчимось панувати над афектами, нашими пристрастями і поривами, тоді здобуваємо самовладу, до чого конечна нераз тяжка душевна боротьба, тяжка перемога самого себе. Цьому опануванню себе самого, здобуттю цієї самовлади треба присвятити якнайбільше сил, якнайбільше часу і зусиль. Бо від цього залежна буде вся наша вартість, значить: і роля, яку в житті прийдеться нам відогравати.

Колиж ці засади, за якими йдуть наші вирішення, постанови, переняли й пересякли нас так, як то кажуть, до крови й кости, так виразно, що цей напрям нашої волі є наявно означений і навіть для посторонніх помітний, тоді витворилося в нас те, що називаємо — **характером.** У характері є завершений досвід нашого життя, він є сумою і збірною моральних і етичних правил і засад, які так тісно злилися, зрослися з нашою особовістю, що інакше в якімсь данім випадку ми поступили не в силі. Тому характер доходить звичайно до повного свого оформлення й розвитку в дозрілому віці. Хоч буває, що багато людей ніколи не доходить до розвитку сильного та рішучого характеру. Тут мусимо рішуче відкинути ріжні теорії про здогадну незмінність характеру, які кажуть, що, прийшовши на цей світ, приносимо якби готовий характер.

По прочитанні попередних рядків неодному уважному читачеви насунулось питання — про свободу волі. Чи воля людини рішає свобідно, самостійно?

До цього питання можна підходити з ріжного становища: з психольоґічного, метафізичного й етичного.

Прихильники метафізичного розуміння свободи волі стоят на становищі індетерміновано волі, себто волі, що стоїть поза законом причиновости, який панує над усіми фізичними проявами. (Теорія індетермінізму). Проти цього розуміння стоїть теорія детермінізму, який визнає несвобідну волю, що підлягає законови причиновости.

Новітні досліди фізики, астрономії, наук фільософічних та біольоґії принесли такі нові поняття, що можна сказати: обернули все горі дном — та тут годі про це говорити. Я тільки для зрозуміння начеркую контури деяких отсих питань.

З психольоґічного становища свобідний, значить: без зовнішнього почування та внутрішнього примусу. Кожний акт волі, який виконуємо у повному посіданні наших духових сил, без почування примусу, є нашим свобідним рішенням. Перед якимсь актом нашої волі, якимсь учинком маємо пересвідчення, що ми могли би ще й інакше зробити, а після учинку маємо певність, що наше рішення могло ще інакше випасти, колиб ми цього бажали. Отже з психольоґічного становища **свобода людської волі є незаперечним фактом.**

Але цю свободу волі, моральну свободу, таксамо як політичну свободу і як усе, що тільки має якусь ціну на світі, мусимо здобувати у завзятій боротьбі і безупинно боронити. Не буде свобідним той, хто на цю свободу не заслуговує. **Бо свобода не є ані фактом ані законом; вона є тільки нагородою за дійсну працю, найвищою нагородою яка дає найвище щастя.**

Звязавши отсі всі пояснення, критерії і розважування, — якимиж словами очеркнено прикмети того, що називаємо **енерґією?**

Як я вже згадував, це є вислідна, сума цих наших сил духових, волі і характеру. Це ніщо інше, як повня сили фізичної (не завжди) і моральної, міць характеру, тугість і незломність волі, волі витревалої, здібної і готової все до чину! Це значить, що істотна, правдива, творча енерґія виявляється тільки в поміркованій може, але тяглій, безперервній натузі — а не доривочній, не у запалюванні „соломяних вогнів".

Тільки енерґія творить цілковиту, вартісну людину — 100-процентову людину. Без неї найкращі дари інтелекту лишаються безплідними, отсими біблійними закопаними талантами. Можна сміло поставити твердження, що все, що створено на землі, все добро і красу, створила тільки — **енерґія.**

На вступі цього відділу мусимо сказати, що кожний має досить енерґії — тільки мусить її уживати! Не говорю тут про людей хорих, чи то психічно чи якимись тілесними недугами — це самозрозуміле. Хоч і тут були занотовані в історії винятки, що люди тяжко хорі творили нераз безсмертні діла.

Як жевріючу у нашому нутрі енергію розбудити, як дати їй розмах, це є одною з найважніших проблем людства.

До розбудження енерґії мусимо забиратись так, як до якогось лікування — систематично. Передусім кожний повинен провірити межі своєї видатности. Наприклад хтось виконує денно якусь працю, то нехай провірить найбільшу денну видатність, найбільшу спроможність цієї праці. Коли ми — на нашу думку — дійшли до найвищого ступня, а нічний відпочинок цілковито нас привернув до нормальної сили, працездатности, тоді можемо сказати, що ми осягнули вершок нашої видатности.

При праці уникаймо надмірного перемучення. Нераз трапляється нам виконувати якусь працю, врешті чуємо сильне змучення. Одначе останнім зусиллям волі поборюємо це змучення і працюємо далі. І здається нам навіть, якби ми стали свіжими... Та треба знати, що наш орґанізм має такі резерви енерґії, але краще є цього залізного капіталу не рухати.

Працю нашу перериваймо хвилевим відпочинком. Через те настає у нашім орґанізмі відпруження; і нехай воно буде хочби яке коротке, то воно є для нашої нервної системи дуже корисне. На цім способі праці основується метода тайльоризації праці (винахід американського інж. Тайльора про розподіл праці).

Деякі галузи праці можна стандаризувати — себто виконувати їх згідно з якимсь раз устійненим, випробуваним взірцем. Через те заощадимо багато сил та енерґії.

Ясно означені цили чи ідеї причиняються вельми видатно до нашої ударної сили, до розмаху нашої творчости. В дійсности мало людей іде просто до якоїсь ясно означеної мети. Зясуймо собі нашу ідею, яка має завершити наш довголітній труд — а тоді йти до неї просто і сміливо та з тим захопленням, яке дає свідомість, що до мети щораз ближче...

Свою працю треба полюбити, підшукувати у ній цікаві сторінки, тоді вона буде вдвоє швидше йти та крім цього дасть внутрішнє вдоволення.

Добрий осяг нехай буде нашою привичкою. Віра в успіх родиться зі спомину про попередні успіхи. Практично беручи справу, ставмо собі з початку завдання, де ми є певні доброго висліду. Опісля переходім до тяжчих, покінчуймо їх переможно, а тоді аж берімся за найтяжчі!

Навчаймося скупчувати, спрямовувати нашу увагу і думки тільки на намічену ціль! Ніяка умовина не є така конечна для переведення добре обдуманого пляну чи завдання, як отся. А здібність ділати скоро і певно у полагоджуванні наших плянів є також тільки привичкою, якої люди через вправу таксамо набувають, як подібних інших привичок.

Трапляється, що при деяких починах навіть найбільшої ваги вичерпується наше зацікавлення та захоплення. Ми тратимо силу при частих безплідних зусиллях. Тому берімся відразу до найтяжчого, коли ще свіжі сили! Рішаймо й уважаймо ці рішення за оконечні, невідкличні! Бо мучить звичайно непевність, чи саме це було вказане зробити. Працюймо коротше, але зате інтенсивно, видатно! Працюймо врешті у згоді з нашими силами, а не проти них.

І накінець найважніше: того, чого хочемо, мусимо поважно і направду хотіти.

Треба провірити своє „я", вишукати якусь особливість, талант чи здібність, якою ми відріжняємось від інших, розвинути те, щоб воно було краще, як пересічне.

Зачату працю скінчити; нескінчене, невиконане завдання лишає все по собі якесь невдоволення, якийсь несмак, причина в цьому, що раз напружена наша увага не знайшла належного заспокоєння. Це так, як ненасичений голод.

Одначе не слід прямувати до відпочинку, як до мети. Відпочинок є і повинен бути тільки засобом оживлення нашої енергії — до нових завдань, до нового труду!

*

Бо треба собі уявити, що кожний з нас є спадкоємцем безчисленних минулих поколінь та кожний з нас несе також відповідальність за безчисленні черговї. Особливо у цім нашім теперішнім лихолітті.

Так треба розуміти ціль життя. Бо воно не є даром — а завданням!

Д-р Степан Дмоховський.

Жиди в Палестині.

Приїжджає жидок до Палестини, і його питають:

— Слухайте, чи ви приїхали до Палестини з переконання?

— Ні! З Берліна!...

Відпалила.

— Пані, може не пошкодилоб, якби ви так трохи відсвіжилися?

— Очевидно. Лишіть мене на чверть години саму.

Залежить...

Молода пара питається про дорогу.

— Як довго треба йти до найближчого села?

— То залежить від того, як довго ви в лісі затримаєтеся.

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ.

(105)

Коли Тарзан ліз по мотузі вгору, Ронда простягнула руку і напровадила його до канта, де вона сама стояла. „Я знайшла бальок", сказала вона, „і привязала до нього посторонок". Тарзан завважав, що бальок лежав поперед темного отвору, а по обох його боках було стільки місця, що через нього міг проховзнутися чоловік.

Він протиснувся туди і виліз на вершок балька. Понад ним отвір зносився так високо, як він міг засягнути, не витягаючи руки, або не стаючи на ноги. Він зігнувся до дівчини й шепнув: „Подай мені свою руку; нам треба ще більше розслідити це місце".

„Надіюся, що ти зможеш утримати рівновагу на бальку", сказала вона. Але не завагалась поставити свої ноги в його сплетені долоні. „І я надіюся", відповів він скоро. Через хвилину вона шукала руками понад своєю головою, а потім сказала, щоб він її опустив. „Ну, щож ти знайшла?" — запитав Тарзан.

„Я відкрила другий бальок", відповіла вона, „але я не можу досягнути його горішнього канту. Що ми тепер пічнемо? Це щось як примари. Тут серед пітьми напружувати свої змисли серед якихсь невідомих небезпек, що грозять з усіх утлів і без виглядів на якийсь спосіб ратунку!"